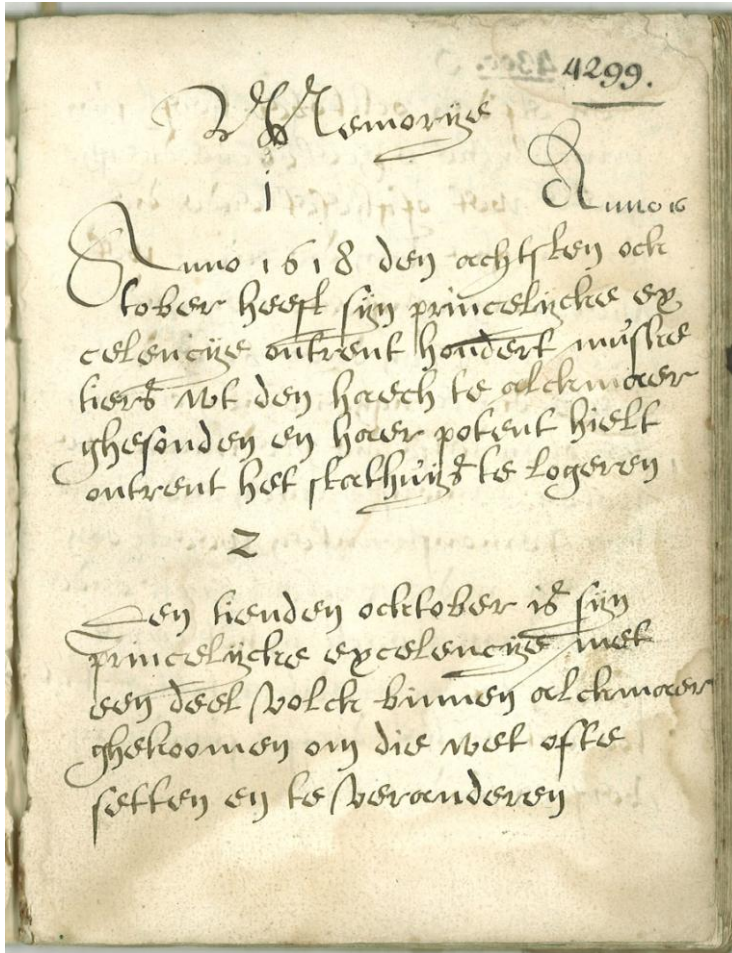

Kroniek van godsdienstige en politieke twisten in
Alkmaar, 1618-1621. Anoniem.

Collectie Aanwinsten, inventarisnummer 150

"Memorye". Verhaal in kroniekvorm van het verzetten van de wet door prins Maurits en het gebeurde ten aanzien van de remonstranten. Oktober 1618 - maart 1621.

Transcriptie: transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, 2011.

Regeerings-verandering
door Prins Maurits
en verstoringen van de
samenkomsten der
remonstranten.
Oct. 1618 – Maart 1621

4297.

4298.

4299.

Memorye

1 Anno 16
Anno 1618 den achtsten ock-
tober heeft Sijn Princelijcke Ex-
celencye ontrent hondert muske-
tiers uut Den Haech te Alckmaer
ghesonden en haer potent hielt
ontrent het stathuys te logeren.

2
Den tienden ocktober is Sijn
Princelijcke Excelencye met
een deel volck binnen Alckmaer
ghekoomen om die wet of te
setten en te veranderen.

4300.

3

Den elfden ocktober heeft Sijn Princelijcke Excelencye die gheele wet ofgheset ende die sommyghe van die ouwe wet wederom aenghenomen ende voort anderen daer bij ende hij heeft die aenghenomen overicheyt bevolen dat se die predikanten te weten remonstranten ende contra remonstranten weeck om weeck in die Groote Kerk ende weeck om weeck in het capel souden laten prediken totter tijt toe datter het Dortse Synody in versien soude hebben.

4301.

4

Den twaelfden ocktober heeft Sijn Princelijcke Excelencye al die overicheyt van die schutterije ontboden op het stathuys te koomen voor hem en voor die nieuwe aenghenomen overicheijt en hij heeft die overicheyt van die schutters ghevraecht of die schutterij die nieuwe aenghenomen overicheyt die Sijn Princelijcke Excelency doentertijt geset hadde voor haer wettelijcke overicheyt begeerde te kennen daerop hebben die schutters ja ghesaeyt dat sij die nieuwe aenghenomen overicheyt wel voor haer wettelijcke overicheyt begeerde te kennen midts condycie watter voorheen van

4302.

het jaer van tien en of tot nou toe
ghepasseert was dat men dat nou
niet meer ghedencken en soudē
daer en wilde die nieuwe aenghe-
nomen overicheyt niet wel aen
om dat te beloven maer omdat
het Sijn Princelijcke Excelencye
oock op haer begeerde soo hebben
sij 't noch ghedaen en hebben mal-
kanderen en oock Sijn Princelijcke
Excelencye daer die hant op ghe-
gheven watter voorheen aen
beyde sijden ghepasseert was niet
meer te ghedencken.

5

Den dertienden ocktober is Sijn
Princelijcke Excelencye met

4303. 4303.

een deel van sijn volck wederom
uut Alckmaer vertrocken.

6

Anno 1619 den vierden mar-
cyus is Plancyus van Amster-
dam en oock Hermanus van Enck-
huysen beyde predikanten als
ghekommeteerde van 't Dortse Sy-
nody te Alckmaer ghekomen om
die remonstrant~~en~~se predikanten
die onder het clastus van Alcmaer
behoorden om die te examineren
en die het haer goet docht of te set-
ten ende dit haer doen is wat be-
let van die jongens en oock van
sommighe ouden die doentertijt
in die kerck waren want het

4304.

doentertijt seer kout was soo
datter doen veel graeu in die
kerck was.

7

Den sevenden marciius is[...]ser
een burgermeester J. v. N.
nae Den Haech getrocken om over
die rebellicheyt van die burgerije
te klagen en hij is den negenden
marciius met ontrent hondert
Haechse musketiers binnen
Alckmaer wederom ghekomen en
die musketiers sijn op het stat-
huys gelogeert.

8

Den tienden marciius heeft Sijn

4305.

Prncelijcke Excelencye noch drie
vaendelsoldaten binnen Alckmaer
ghesonden om die burgerije ofte het
graeu in stilte te brengen ende te
houwen.

9

De sestienden marciius hebben die
twie voorseyde predikanten te weten
Plancyus van Amsterdam en Har-
manus van Enckhuysen en oock
die predikanten die kontra remon-
strants ghesint waren en onder
het Alckmaerse classis behoorden
wederom haer voorgaende werck
dat sij den vierden marciius begon-
nen hadden en niet en kunnen ut-
voeren van het graeu die doenter[tijt]

4306.

door die groote koude in die kerck waren en daer veel rebellicheyd bedreven, wederom bij der hant ghenomen en hebben die remonstrantse predikanten gheëxamineert ende meest van haer dienst gheset, het welcke Jan van Foreest die doentertijt binnen Alckmaer stont een of was.

10

Den selven dach, te weten den sestien den marcius, is Jan van Foreest boven voor die heeren ontboden en die heeren burgermeesters hebben rezenschap van sijn geloof begeert en Jan van Foreest die heeft daer voor die heeren sijn gheloof vrijmoedich beleden ofte bekent. Doen hij nou

4307.

dit dus vrijmoedich voor die heeren beleden hadden, soo hebben die heeren op hem begeert dat hij haer dat in geschrift geven soude, het welcke hij haer datelijck ghedaen heeft. Nou dit dus ghedaen sijnde, soo hebben die heeren op staende voet begeert en hem oock belast ende bevolen dat hij hem niet vervorderen en sou binnen ofte buyten Alckmaer meer te prediken.

11

Den seventienden marcius, want het doen sondach was en het die remonstranten beurt geweest soude hebben om in die Groote Kerck te prediken, soo sijn die vier vaendelsoldaten met die hondert musketiers die burgermeester J. v. N.

4308.

den negenden marcius ut Den
Haech gebrocht hadde belast den
ghehelen dach voor haer vaendragers
losementen in haer volle geweer
te staen van 't smorgens te sessen tot
't savonts te sessen en die hondert Haech-
se musketiers die hebben haer aen
tween gedeelt. Die eene helft die sijn
't smorgens te sevenen met haer volle
gheweer in die Grote Kerck getrocken
en die andere helft die hebben mede
den ghehelen dach in haer volle ge-
weer op het stathuys ghestaen. Dese
soldaten altsamen hebben soo lange
in haer volle geweer ghestaen tot
dat die kontra remonstranten drie
predikacyen in die Groote Kerck ghe-
daen hebben ende dus hebben sij die

4309.

Groote Kerck buyten haer beurt in-
genomen ende die andere uut gekeert.

12

Den drieëntwintichsten marcius
sijn die hondert Haechse musketiers
die op het stathuys lagen wederom
nae Den Haech vertroocken.

13

Den selven dach te weten den drieën-
twintichsten marcius soo isser een
burger O. P. B. ghe-naemt die mede
een of was van die gasten die den
vierden marcius wat rebellicheyt
in die Groote Kerck bedreven hadden
van sijn broeders sijde ghevangen ghe-
nomen soo hij met sijn broeders kint
te begrafenis ginck.

4310.

14

Den vierden april heeft Sijn Princelijcke Excelencye sijn luytenant Market te Alckmaer ghesonden om alle die overicheyt van die schutterije of te setten en anderen die het die Maeye-straet beliefdn wederom aen te nemen het welcke soo gheschiet is.

15

Den sesten april soo is den prockereur generael te Alckmaer gekoomen om enighe van die gasten te lichten die den vierden marcius die rebellicheyt in die kerck bedreven hadden maer hij en heeft niemant ghekrege want sommige waren al gevluht.

16

Den sevenden april hebben die remon-

4311.

stranten binnen Alckmaer wederom predicacye in een schoenmakers loey-schuer ghehoort van een buyten remonstrants predikant ende dat heeft soo langhe onbelet geduert tot den sevenenwintichsten april toe.

17

Den sevenentwintichsten april sijn der twee kommesarissen uut Den Hage te Alckmaer ghekomen om die armyanen te doen verbieden dat sij niet meer armiaensche predicacyen hooren en soudn binnen ofte buyten die stat van Alckmaer op hondert gulden te verbeuren het welcke alsoo gheschiet is.

18

Den selven dach te weten den

4312.

sevenentwintichsten april soo hebben die kommesarissen den schoenmaker ontboden die die loeyschuer toequam daer die armianen in ghepredickt hadden en hebben met hem en met den officier en met een burgermeester J. v. N. ghe-naemt die loeyschuer gaen besien en doen sij se wel besien hadden, hebben sij den sleutel van die loeyschuer van den schoenmaker gheëyst en die schoenmaker die heeft se haer ongheweygert ghegeven.

19

Tusschen den seven en achtentwintichsten april 't snachts tusschen elf ende twaelf uren sijnder ontrent veertich

4313.

musketiers met die statstimmerluy ghesonden om die voorschreven loeyschuer daer die remonstranten in ghepredickt hadden van binnen te raseren en al die bancken en oock die predickstoel en al watter tot die predicacye dienstich was te ontsloopen en wech te halen het welcke alsoo gheschiet is.

20

Den achtentwintichsten april hebben die vier vaendelsoldaten den ghehelen dach in haer volle gheweer ghestaen om die armianen het prediken te beletten of sij begonnen hadden.

21

Den twaelfden maey sijn die

4314.

remonstranten te Oudorp ghegaen en hebben in een boerenschuer beginnen te prediken ende dit heeft soo lange onbelet gheduert tot den sesentwintichsten maey toe.

22

Den sesentwintichsten maey isser een deurwaerder uut het hof te Alckmaer ghekomen ende heeft afgepublyceert dat hem niemant en soude vervorderen van die Remonstranten binnen ofte buyten Alckmaer te prediken in huysen, schueren, velden, schuyten oft wagens ofte waer het soude mogen wesen op die verbeurte van hondert gulden die het in sijn huys, schuer ofte velt toeliet ende die daer quam prediken soude verbeuren ses-

4315.

hondert gulden ende wat ouderlinghen ofte diakenen dat daer quamen om predicacye te hooren soude elck twiehondert gulden verbeuren en die ghemene man die daer oock quam om predicacye te hooren soude verbeuren ghestrafte te worden soo 't mijn heren beliefd.

23

Den negentwintichsten maey is den burger C. P. B. ghehaemt die den drieëntwintichsten marcius van sijn broeders sijde, soo hij met sijn broeders kint te begraefnis ginck, ghevangen ghenomen was, door groot versoeck van sijn vrienden soo aen het hof als oock aen die heeren van Alckmaer sonder schandael los en vrij ghelaten.

4316.

24

Den twieden juynius hebben die remonstranten buyten Alckmaer in die Langhe Laen opt 't sHeren wech beginnen te prediken.

25

Den negenden juynius hebben die remonstranten wederom in die Lange Laen wederom ghepredickt.

26

Den twaelfden juynius sijnder twee burgers, den enen ghenaemt H. J. ende was een hennepklopper ende den anderen ghenaemt J. J. ende was een korfmaecker; dese sijn voor schout en schepens ontboden die daer mede in den ~~Hout~~ Lange Laen geweest waren

4317.

in die armiaensche predicacye en sijn hebben haer ghevraecht en oock van haer willen weten wie daer mede in die predicacye geweest waren ende oock wie die aelmissen vergadert hadden, maer dese mannen en wilden 't haer niet seggen omdat sijn niemant in schade en soude brengen, soodat dese mannen daerom viertien dagen mosten ghevangen sijn.

27

Den sestienden juynius hebben die remonstranten in den Hout beginnen te prediken.

28

Den tweeëntwintichsten juynius hebben die burgemeesters uut den

4318.

naem van die vroetschappen al die in stadtsbedieninge waren als die stoepwacht en oock kaesdragers en oock bierdragers en oock sackedragers en oock stadts vullisluy en oock al die in stadts werck sijn, laten verbieden dat se haer niet vervorderen en souden bij die armianen binnen ofte buyten die stat te predicacye te gaen op pene van haren dienst te verlaten.

29

Den drieëntwintichsten juynius soo hebben die armyanen ofte remonstranten wederom in den Hout gepredickt en soo sijnder twee kommesarissen uut het Hof met een burgemeester *Jan v. Nieuburg* ghenaemt, met een

4319.

vroetschap *Jan Paeu* ghenaemt en was oock kappeteyn van die schutterij met den officier met sijn dienaers met den lantdrost met sijn dienaers met een kernel van die soldaten met meest al die officiers van die vier vadels soldaten die doentertijt binnen Alckmaer lagen met een deel musketiers en daernaevolchden een vaendel soldaten achter aen. Dese sijn altsamen nae den Hout ghegaen om die armianen die daer bij malkanderen in den Hout vergadert waren om predicacye te horen, om die te storen en te verjagen, het welke soo gheschiet is en doen al dit voorschreven volck bij die armiaensche vergaderinge quamen om die te verjagen, soo sijn die armianen meestal bij malkanderen ghebleven, uutgenomen

4320.

die predikant die begeerden die armia-
nen dat hij wech gaen soude omdat hij
met die kommesarissen bekennt was
ende doen dit voorschreven volck sach
dat die vergaderinge niet en ginck
loopen, soo is den officier met een deel
van die opperste hoofden wel twintich, soo
mijn bij gissinge gheseijt is met haer
bloote geweeren door die vergaderinge
gedrongen ende hebben het volck met
het plat van haer bloote geweeren op het
lijf gheslagen om die vergaderinge een
angst aan te jagen omdat sij souden gaen
loopen en die armiaense vergaderinge
die seijde sij mochten met haer doen, soo
sij 't haer verstonden sij en waren niet
van meninge om te gaen loopen ofte
om haer tegen die anderen te versetten,
soo heeft den officier mede met sijn blote

4321.

geweer door 't volck gedrongen nae den
voorsinger O. J. K. ghenaemt en hij
heeft hem het boeck uut sijn hant ghenom-
men en heeft hem gevraecht waer haer
predikant was en die voorsinger en
wilde het den officier niet seggen. Soo isser
een burger geweest J. T. genaemt en
was een hennipklopper die wat woorden
teghen haer ghemaect heeft, die worden
strackx ghevangen genomen soodat die
vergaderinge haer best gedaen heeft om
dese voorschreven ghevangen weder los
te krijgen en sij hebben hem oock op staende
voet los gekregen. Soo nou dit aldus ghe-
daen sijnde soo sijn sij altsamen wederom
nae die stat ghegaen en lieten die verga-
deringe daer noch bij malkanderen blij-
ven. Korts daernae is die vergaderin-
ge oock gescheijden.

4322.

30

Den selven dach te weten den drieentwintichsten juynius doen sij voor den middach in den Hout soo verstoort waren sijn sij wederom nae den middach buyten bij die Schermeer bij die galgh wederom vergaderinge ghehouwen sonder predkant en sij en sijn niet ghestoort.

31

Den dartichsten juynius hebben die vier vaendelsoldaten den ghehelen dach in haer volle gheweer ghestaen en die arminianen oft remonstranten hebben den selven dach twee predikacyen in den Hout ghehoort en sij en sijn niet ghestoort.

32

Den sevenden juylius hebben die vier vaendelsoldaten den ghehelen dach in

4323.

haer volle gheweer ghestaen en die remonstranten hebben den selven dach twee predicacyen in den Hout ghehoort en sij en sijn niet ghestoort.

33

Den viertienden juylius hebben die remonstranten wederom twee predicacyen in den Hout ghehoort en sij en sijn niet ghestoort.

34

Den achtienden juylius soo heeft die voorsinger ende O. J. K. ghe-naemt in die gijsseling moeten gaen omdat hij niet seggen en wilde tegen die overicheyt waer dat die remonstrantse predikant ghelogeert hadde gheweest.

35

Den enentwintichsten juylius hebben

4324.

die armanen wederom twee predicacyen
in den Hout gedaen en sij en sijn niet gestoort

36

Den vijftwintichsten juylius isser te
Alckmaer afgepublyceert dat hem nie-
mant en soude vervorderen buyten ofte
binnen Alkmaer enighe armiaensche
predicacyen te doen op die verbeurte van vierhondert
gulden ende wat personen dat daer qua-
men om die predicacye te hooren, soude
verbeuren elcke persoon vijftwintich
gulden ende die in enige lants ofte
stadtsbedieninge waren soude daeren-
boven haer offycy quyt sijn ende of daer
iemant in boeten quam te vervallen
soude noch moeten seggen wie daer me-
de geweest waren en de als hij dat niet
en wil doen soude noch daerenboven

4325.

verbeuren vijftwintich gulden omdat
hij niemant beklappen en wilden.

37

Den achtentwintichsten juylius hebben
die remonstranten voor die middaech
vergaderinge sonder predikant in die
weseschuer ghehouwen want het doe
regenachtich weer was dat sij in den
Hout niet vergaren en mochten ende
den officier quam wel twee eysen in
die weseschuer om haer in haer doen
wat te beletten en hij vermaenden haer
dat sij 't niet doen en souden omdat sij in
geen moeyten ofte kosten komen en sou-
den, Ende daer waren der die tegen den
officier saeyden dat sij 't niet en begeer-
den te laten ende soo haest als die ver-
gaderinge 't smiddaechs ghescheyden was

4326.

soo sijn der strackx een vaendel soldaten ingetrocken om datter die remonstrante geen meer vergaderinge in die schuer houwen en souden.

38

Den selven dach te weten den achtentwintichsten juylius sijnder een deel van 't armiaense graeu nae den middaech op die ouwe Stenen Brug bij malanderen vergadert sonder predikant en hebben twee ofte drie salmen ghesonghen. Soo isser een treffelijck arminiaens burger die wel eertijts schepen van Alckmaer is geweest ende is J. A. S. ghenaemt bij dese vergaderinghe ghekomen ende die heeft haer ghebeden d[at] sij sulckx niet doen en souden maer da[t] sij veel liever elck nae sijn huys gaen

4327.

souden om daer wat te lesen ende te singen want hij saeyde haer dat hij sorchde dat het daer niet wel oflopen en soude, soo sijnder sommige van die vergaderinge die saeyden tegens desen goeden man die haer wat ten besten raden wilden dat sij 't niet laten en wilden dat hij mede bij haer souden koomen indien dattet hem beliefd, soo sij nou desen goeden man niet en wilden hooren, ofte nae sijn raet doen, soo is desen man wederom nae huys ghegaen, strackx daernaes is den officier bij haer ghekomen en die heeft et haer verboden dat sij sulckx niet doen en souden, maer dat sij nae huys gaen souden of het soude met haer daer qualijck oflopen, soo hebben sij den officier begeckt ende nae gheroepen ofte gejout,

4328.

soo is den officier wederom van daer ghegaen, strackx daernae isser een vaendel Schotten ghekommen en die sijn door 't volck ghedrongen ende hebben die vergaderinge met haer piecken en va[n] het stocken op 't lijf gheslagen, doen nou een deel van die omstanders sagen dat die burgerij van die soldaten gheslagen worden, soo hebben sij stenen uut die straet ghehaelt en hebben die soldaten beginnen te goeyen doen hebben die soldaten met scharp gheschoten soo datte[r] wel vier ofte vijf burgers ghequest sijn nou dese vergaderinge sach datte sommige van haer volck ghequetst worden sijn sij altsamen gaen lopen doen nou dese vergaderinge was gaen lopen soo sijnder strackx twee vaende[l] soldaten op die Stenen Brug ghetrocke[n]

4329.

en hebben die brug also ingenomen en die andere twee vaendelen die stonden bij die waech mede in haer volle gheweer met kogels in haer monden, soodat daer doentertijt veel kogels door die burgers huysen gheschoten sijn van die soldaten

39

Den selven dach te weten den achtentwintichsten juylius strackx nae dese fuery isser een luytenant van die soldaten nae het hof ghereden en die heeft over die burgerij clachtich geweest.

40

Tusschen den acht en negenentwintichsten juylius 't snachts soe is den officier

4330.

met een deel soldaten ghegaen ende hebben sommige burgers deuren opghesmeten en hebben vijf burgers van haer bet ghehaelt die daechs te voren mede op die Stenen Brug gheweest waren.

41

Den laetsten juylius heeft Sijn Prinse-lijcke Excilencye ruym hondert musketiers van die Amsterdammer wacht ofte om beter te verstaen van die Amsterdammer stoepschijters te Alkmaer ghesonden.

42

Den eersten augustus isser een grote brant te Alckmaer in die soutketen ghekomen, soo datter wel negen soutpannen verbrant sijn, maer die

4331.

schutterij en most nae ouder gewoonte in haer geweer niet koomen elck op sijn hoeckkslach soo sij voorheen gedaen hadden en oock ghehouwen waren om te doen ofte wat schutters die dat niet en deden die waren in boeten vervallen maer nou en sagent die heeren niet voor goet aen dat die schutters nou mede in die wapenen komen en souden, omdat die heeren vreesden of daer enige moeyten ofte swaricheyt door ontstaen mochte tusschen soldaten en burgers, maer die soldaten stonden altsamen in haer volle geweer elck vaendel daer 't bescheyden was.

43

Den twieden augustii heeft Sijn Prinse-lijcke Excelencye noch twee vaendel

4332.

soldaten binnen Alckmaer gesonden.

44

Den vierden augustus heeft Sijn Princelijcke Excelencye noch een vaendel soldaten binnen Alckmaer gesonden.

45

Den sevenden augustus sijn die Amsterdammer musketiers wederom uut Alckmaer ghetrocken.

46

Den acht ende negenden augustus ende voort daernae soo sijnder sommige burgers die eertijts in den Hout te predicacye bij die armianen geweest waren briefkens ghesonden dat sij binnen vierentwintich uren

4333.

man en hadde gheen gelt om den officier te geven die worden sijn bannement noch een half jaer verlanckt omdat hij geen ghelt en hadde om den officier te gheven, soodat hij anderhalf jaer uut die stat van Alckmaer ghebannen wert, ende die vierden is ghe-naemt M. J. ende was een wollen we-ver ende die is met weynich onkosten daechs daernae los en vrij uut gelaten want hij was daer droncken op die tijt voor bij ghekoomen doen 't armiaense graeu op die Stenen Brug vergadert was, soodat hij daer een weynich was bij blijven staen kijcken ende die vijfde die en was niet mede op die stenen brug gheweest doen 't armiaense graeu daer vergadert was maar hij hadde voor den middach mede

4334.

in die wese schuer gheweest doen die
Armianen daer vergaedert waren. Daer-
om most den man mede den officier
noch vijftwintich gulden geven. Nou
desen man en hadden soo veel middelen
niet, dat hij den officier vijftwintich
gulden geven kon, ofte men mosten het
gelt van die goede luyden bidden, ghelijck
men oock ghedaen hebben. Ende soo is desen
man mede sonder schandael uut die ghe-
vanckenisse ghekomen. Ende man is ghe-
naemt G. P. ende was een turfdraeger.

48 [47 is overgeslagen]

Den vijftienden september soo isser te
Alckmaer van die predickstoel verkon-
dicht dat men Niclaes Bodichgeris niet
meer voor een predikant soude houden

4335.

ende dat hem het Synodus van Edam van
alle kercklijcke diensten ontslagen had-
den. Ende dat eendeels omdat hij onwet-
telijck te Alckmaer in sijn dienst gheko-
men was, soo sij 't verstonden ende oock an-
derdeels omdat hij in 't Synodus van
Edam eenige swaericheyte vout om die
onder teyckeninge te doen die het Synodus
van Edam hem oplaeyden om te doen.

49

Den sestienden, seventienden ende den
achtienden september soo sijn alle die
schoolmeesters die binnen Alckmaer
ende oock die schoolmeesters van alle
die dorpen die onder het classis van ~~behoor~~
~~den~~ Alckmaer behoorden, te Alckmaer
in het sakersty ontboden gheweest ende
daer sijn twee kommesarissen geweest.

4336.

met enige predikanten om die schoolmeesters te examineren en om haer voor te houwen ende te vragen, of sij den categorissemus ende die Nederlantse confessye ende oock het boeck dat het Dortse Synody ghemaect hadde, niet en bekende in alles met Goodts woort te accorderen ende die drie voornoemde boecken conform Goodts woort te wesen ende daer-voor te houwen. Daer most nou elck schoolmeester sijn verstant ofte ghevoelen opseggen ende wat schoolmeesters die haer ghevoelen nou met dese voornoemde drie boecken accordeerde ofte overeenquamen, die mochten in haren schooldienst contuniweren ofte blijven. Ende wat schoolmeesters dat haer ghevoelen met dese drie voornoemde boecken in alles niet en accordeerde ende

4337.

dat sij saeyden dat sij daer enighe swaricheyt in maeckten om die te onderteyckenen. Alwaer 't schoon dat sij prisenteerde ghelijck sij wel gepresentet hebben dat sij alle die boecken die haer het classis opleyden ofte begeerden die schoolkinderen wel te leren. Evenwel soo en waren die mannen daer niet mede tevreden, maer sij gaven soodanige schoolmeesters enige tijt haer bedencken daerop of sij haren schooldienst verlaten wilden dan of sij begeerden onderteyckeninge te doen.

50

Den vierentwintichsten november soo isset afgeschafft dat die schutterij niet meer waecken en sal gelijck sij van het

4338.

jaer van tien begonnen hadden ende hebben het tot den vierentwintichsten november anno 1619 toe ghedaen totter tijt toe dattet wederom van die vroetschap afgeschafft is geworden.

51

Den negenentwintichsten december doen isset van die heren afgeschafft met believe van Sijn Princelycke Excelency dat die soldaten niet meer op het stat-huys waecken en souden ghelijck sij den negenden martyus anno 1619 begonnen hadden soodat die soldaten nou niet meer dan op een plaets en waecken, te weten achter die stadtswaech en daer setten se bij daech twie schiltwachten tegelijck ende bij nacht drie tegelijck uut.

4339.

52

Den selven dach, te weten den negenentwintichsten december, doen isser een burger voor schout en schepens ontboden en men heeft hem ghevraecht offer op karsdach 't smorgens vroech v̄ armiaensche vergaderinge in sijn huys gheweest is, want het was den officier soe geseyt. Nou desen voorschreven burger die en wilde niet bekennen noch oock niet ontkennen datter armiaense vergaderinge in sijn huys geweest was, soe wordent bij schepens goet gevonden dat men desen man in die gevanckenis soudent setten totter tijt toe dat desen voorschreven burger die voorschreven saeck bekent ofte ontkent hadden ende desen voorschreven burger is ghe-naemt C. A. ende was een garentwijnder van sijn ambacht.

4340.

53

Den vierden januariius anno 1620
doen is desen voorschreven burger C. A.
ghenaemt wederom voor schepens ver-
hoort en door veel reden die sij met de-
sen ghevangen burger ghehat hebben, soe
heeft desen gevangen bekent dat die ar-
mianen begonnen hadden in sijn huys
te vergaderen om predicacye te hooren,
soo hebben sij gemerckt ende gesorcht
dat sij verklickt soude worden. Soo hebben
sij 't niet bestaen durven om te prediken,
maer sijn daer uutghescheyden en hebben
daer doen niet ghepredickt.

54

(1620)

1620. Den achtsten januariius 't savonts
en oock op anderen dagen mede soo
heeft den officier met sijn dieners
in verschaeyden huysen gaen soecken

4341.

om te besien ofte die remonstranten
ofte anders ~~anders~~ gheenaemt armianen,
ergens vergaderinge hielden en hij en
heeft se niet konnen betrapen.

55

Den seventienden januariius soo is den
voorschreven burger C. A. gheenaemt
ende was een garentwijner van sijn
ambacht ghekondemneer in die boeten
van 425 karolus guldens omdat hij be-
kent hadde voor schepenen dat die remon-
stranten op karsdach 't smorgens begonnen
hadden in sijn huys te vergaderen om
predicacye te hooren en omdat sij merck-
ten dat sij van enige soldaten verklickt
souden worden, het welcke oock soo ge-
schie is. Soo sijn sij daer uutghescheyden
soodat den predikant daer niet ghe-
predickt en heeft. Nou dese voorschre-
ven burger stont in sijn sentency dat

4342.

hij die 425 gulden binnen den tijt van vierentwintich uren opbrengen most, of men soude sijn goet bij executyone doen verkopen en men heeft den selven dach te weten den seventienden januarius die schoutendieners in sijn huys geset om die man en oock om het goet te bewaren.

56

Den ~~driewintichsten~~ negentienden januarius is dese voorschreven man wederom van den schout met sijn dieners uut den huys gehaelt ende weder ghevangen gheset omdat hij die voorschreven 425 gulden niet binnen die tijt van vierentwintich uren niet op gebracht en hadde, ghelijck sijn sentency ghegaen was. Nou dese man en was

4343. 4344.

sijn middel soo groot niet, dat hij dat voorschreven gelt opbrengen mochte. Maer den voorschreven man heeft gepresenteert voor schout en schepens dat hij met sijn huysvrouw en kint met haer aentrecken de kleren. Soo sij gingen en stonden wel begeerden uut sijn goet te gaen en laten mijn heren voort met sijn goet doen soo 't haer liefden. Maer mijn hereen den schout en schepens en waren daer niet mede tevreden, want sij sagen wel als sij het goet al deden verkopen dat daer soo veel niet en was. Dat den officier aen die voorschreven 425 gulden niet en soude mogen komen, soodat schout en schepens begeerde dat die voorschrevenen man sijn goet selve soude laten verkopen en besien wat gelt dat hij daer-

4344.

van maken mocht ende wat ghelt datter dan noch aen tekort quam dat het voorschreven goet soo veel niet ghegouwen en hadde dat den officier die voorschreven 425 gulden daer van krijgen mochte. Daer mocht dese voorschreven man ofte sijn huysvrouw raet om soecken want het voorschreven gelt most er eerst wesen eer den man uut die ghevanckenisse koomen mocht ende indien het voorschreven gelt niet opgebracht en worden soo seyden die schepens dat sijn den man uut die stat bannen souden. Soo isser een goet burger C. C. ghe-naempt en was een kuyper van sijn ambacht ende was dese voorschreven ghekondemneerde sijn buerman voor schout en schepens ghegaen en heeft haer ghevraecht om oorlof of

4345. 4346.

hij met noch een goet burger mochte gaen om dit voorschreven gelt van enige goetwillige burgers te halen en dat den officier te geven. Maer den schout en schepens en wilden daer geen konsent toe geven, want sijn wisten wel dattet het hof hadden laten verbieden. Wie dat daer enich ghelt toe gaf soude twiehondert gulden verbeuren van boeten, want het hof en begeert niet dat men die armianen enighe bijstant sullen doen om daer wat toe te geven als sijn in boeten gevallen sijn.

57

Den drieentwintichsten januarius soo hebben men raet ghesocht om het voorschreven gelt bij malkanderen

4347.– 4346.

te krijgen en men heeft het voorschreven
gelt, te weten de 425 gulden, den schout
ghebrocht ~~en vrij~~ om den voorschreven ghe-
vangen te lossen. Nou desen ghevangen
en mochte ~~en~~ noch uut die ghevancke-
nisse niet koomen of daer moste noch
25 gulden wesen van onkosten. Want
die schouten dienaers hadden seven et-
mael in het goet van desen voorschre-
ven gevangen geseten om dat te bewa-
ren. Want daerom moster dese voor-
schreven 25 gulden meer sijn, soudent
ghecondemneerden ghevangen ~~en~~ uut die
ghevanckenisse koomen. Nou dit voor-
schreven gelt te weten 450 gulden is
den drie en twintigsten januarius
opgebracht en soo dese ghevangen uut
die gevanckenisse verlost.

4347.

Noch hadde ick bijna noch vergeten te
schrijven, te weten dit navolgende
doen nou die schoutendienaers in dese
ghecondemneerde ghevangen sijn goet sa-
ten om dat te bewaren, soo en wordent
die dienaers noch alleen niet betrouwt,
maer 't snachts moster noch een deel
soldaten omtrent het huys, daer die
dienaers in ~~en het~~ waren om het goet
te bewaren die schiltwacht houwen
omdat daer toch gheen goet uut ghedra-
gen soude worden.

58

Den sevenentwintichsten januarius
doen isser een burger genaempt J.
A. ende was een scheermaecker van
sijn ambacht, voor schout en schepenen

4348.

ontboden en sij hebben hem hart aengeseyt datter den twieden karsdach armiaensche vergaderinge in sijn huys gheweest was. Het welcke desen voorschreven man met waerheyt ont kent heeft. Nou dese voorschreven man dit dus voor schout en schepens ont kent hebbende, soo hebben sij strackx desen man sijn huysvrou oock voor schout en schepens ontboden en men heeft haer oock aengheseyt datt er den tweden karsdag armiaensche vergaderinge in haer huys gheweest was. Het welcke die vrouwe oock met waerheyt ont kent heeft. Soo hebben mijn heeren tegen dese twee voorschreven personen ghesaeyt dat

4349.

sij voor die tijt wederom nae huys gaen souden. Als sij haer wederom hebben wilden sou men haer ontbieden.

59

Den selven dach, te weten den sevenentwintichsten januarius, soo isser een burger R. H. ghenaemt ende was een spijckerkramer voor schout en schepens met sijn huisvrou ontboden. En men heeft haer hart aenghesaeyt dat sij den tweden karsdach tot desen voorschreven schaermaecker in die armiaensche vergaderinge gheweest waren. Het welcke sij allebey met waerheyt ont kent hebben.

60

4350.

Den viertienden februarius dan isser een plackaet afgepubliceert, dat uut het hof ghekoomen was, dat mijn heeren verstaen hadden datter enige van die remonstantse predikanten die sij uut het lant ghebannen hadden en hadden haer oock uut het lant laten gevangen wechvoeren, datter enige van die wederom in het lant in het haeymelijck quaemen prediken. En oock mede ~~enige remonstrantse predikanten~~ hadden mijn heeren verstaen datter enige van die remonstrantse predikanten die daer beloften gedaen hadden dat sij haer stil souden houden en niet meer prediken, omdat sij in het lant souden blijven. Soo hebbender enige haer daer in beswaert gevonden dat sij het pont

4351.

dat haer die heer gegeven hadde in die aerde begraven souden. Ende dat sij dat niet op woeker souden mogen stellen om winninge daer mede te doen. Dese hebben sommige het Hof laten weten, dattet haer van harten leet is dat sij sulcke beloften gedaen hebben en hebben het Hof dese beloften wederom ontsaeyt. Ende sijn mede uut het lant vertrocken bij die andere gebannen predikanten. Soodat se het Hof wederom ingeroepen heeft binnen drie etmael, haer te koomen verantwoorden, ofte het Hof soude haer mede het lant ontsagen, ghelijck het Hof die anderen predikanten ghedaen hebben. Ende het hof heeft laten afpubliceren, soe daer iemant was die konde vernemen, datter een van dese uutgeseyde predikanten

4352.

in het lant was. Dat hij dat den officier van die stadt ofte plaets waer het soude mogen wesen soude aenseggen, indien dat den officier dan die ghebannen ofte vertrocken armiaens predikant ghevangen kreech. Soo soude den voorschreven aenbrenger vijfhondert gulden van' t slants middelen daervoor ghenieten, omdat hij sullcken predikant aenghebrocht ofte verklickt heeft.

Oock stonder mede in het voorschreven plackaet soo der iemant waer die sekerheyt hadde waer een van dese voorschreven armiaense predikanten gelogeert was ofte ghelogeert hadde gheweest, als sij in het lant

4353.

waren. Al waert een jaer voor desen dach gheschiet dat sij dat den officier van die stat ofte plaetse, daer het soude mogen gheschiet sijn, soude koomen aenseggen. Ende indien men dan bevont dat den aenbrenger ofte verklicker sijn seggen waer was, soo soude men den verklicker dan driehondert gulden uut des lants middelen geven. Ende indien den officier enige van dese voorscheven armiaensche predicanten ghevangen konde krijgen, die soude die heeren dan in een ewige ghevanchenisse doen setten ofte aen den lijve straffen nae ghelegentheynt der saecken soo 't mijn heeren conde verstaen.

4354.

61

Den negenentwintichsten martiius
't sondaechs 't smorgens soo isser een ser-
jant van kappeteyn morghens
kompeny onder die predikacy in die
groote kerck ghekoomen. En heeft den
officier van die stat uut die predicacy
ghehaelt en heeft hem aenghesaeyt
dat die armianen buyten vergadert
waren. Oock soo heeft den voorschreven
serjant in het kapel onder die predi-
cacye ghegaen daer die Engelsche ofte
Schotten predickten en heeft daer veel
soldaten uut die predicacye ghehaelt.
Ende oock soo heeft dese voorschreven
serjant omtrent twintich ofte dar-
tich musketiers van die wacht

4355.

ghehaelt. Dese voorschreven soldaten
en oock den officier met sijn dienaers
sijn altsamen nae buyten ghegaen om
die armianen te stooren soo sij verga-
dert hadden gheweest. Maer sij en
waren op die tijt niet vergadert noch
en hadden niet in 't sin om op die tijt
buyten vergaderinge te houwen. Maer
sommige van die armianen waren
't smorgens buyten ghegaen om wat
te wandelen en dat hadden enighe
soldaten ghesien die doentertijt buyten
gingen wandelen en die brachten die
tijdinge in die stadt dat die armianen
buyten vergaderinge hielden. Daerom
sijn deese voorschreven ghisten uitghe-
togen om huycken en mantels te halen,
soo sij meenden, maer het heeft haer doen
ghemist.

4356.

62

Den vierentwintichsten maeii isser wederom een kompeny soldaten uut Alckmaer vertrocken nae Schiedam.

63

Den eenendartichsten maeii soo is den officier met sijn dienaers met een burgermeester J. v. N. ghe-naemt met ontrent twaelf musketiers, soo mijn van die stoepwacht gheseyt is, 't snachts uut die stat ghelaten om die Remonstranten te verstooren die bij nacht buyten die stat predickten en oock predicacy hoorden. Maer sij hebben een misganck ghehat, soodat sij niemant van die remonstranten ghevonden hebben.

4357.

Den sevenden augustus sijn der twee kompeny soldaten uut Alckmaer vertrocken.

Den twaelfden augustii isser wederom een kompeny soldaten binnen Alckmaer ghekoomen.

Anno 1621 den 2 maert isser een burger M. Krijn ghe-naemt. En was een surgijn gevangen ghenomen om datter eertijts wel 3 ofte 4 maenten gheleden een pasquil ghestroeyt was. En hij hoorde het inhoud van die pasquil vertellen van een van die muysikalen die hem selver ghelesen hadde. Want sy soo een kolege muysyckers meest alle dagen bij malkanderen quamen ende in die muysyckkamer worde van dit

4358.

voorschreven pasquil verhaelt en den in-
hout vertelt daer heeft dese voorschreven
Meester Krijn opgevraecht of het pasquil
al leelijcker ghemaect was als men nou
dagelijckx sach gebeuren. Om dese voorschre-
ven woorden worden hij van die onderschout
en dienaers uut den huys ghehaelt en tot den
opperschout gebrocht en van daer is hij van
den onderschout en dienaers uut last van den
opperschout ghebonden ende gevancklijck
ghelaeyt in die ghevanckenisse ghelijck men
dieven ende andere quaetdoenders gewoonlijck
is te doen. Want dese voorschreven vraech
van het pasquil is voor den officier gekoomen
soodat den officier dese voorschreven M. K.
daerom ghevangen ghenomen heeft soo dat
dese voorschreven meester Krijn daerom tien dagen
moste gevangen wesen van den 2 maert
tot den 12 maert en doen is hij van mijn

4359.

heeren die schepens gekondemneert in die
boeten van 6 pont groot ofte 36 gulden en
dat gelt most opgebracht wesen eer dese
voorschreven ghevangen uut die gevanckenis
gaen mocht. Nou deese voorschreven ghe-
vangen en hadde soo veel gelt niet bij hem
om die boeten strackx te geven. Maer bat mijn
heeren die schepens om soo lanck respijt te
hebben dat hij dat ghelt strackz uut sijnen huys
mochte halen. Maer mijn heren die schepens
en wilden hem dat niet concenteren. Soo heeft
hij die schepens ghebeden off er niemant en
was die voor dat voorschreven gelt soo lanck
borch wilde wesen. Hij soude als een man met
eren het ghelt strackx daer brengen. Soo hebben
mijn heeren die schepens ghesaeyt dat hij
op geen borch uut gaen en mocht. Maer het
gelt moster eerst wesen eer hij uut die ghe-
vanckenis koomen mocht. Soo gebeurdet bij
geval datter een goet burger, B. R.

4360.

ghenaempt op het stathuys was die daer ginck wandelen ofte yet te doen hadde. Die goede vriend die heeft dese reden verstaen dat dese voorschreven *Meester* Krijn uut die ghevanckenis niet koomen en mocht ofte die voorschreven boeten van 36 guldens moster eerst wesen. Dese voorschreven goede burger ofte vriend heeft sijn beurs aen *Meester* Krijn ghesonden ende hij heeft *Meester* Krijn laten weten dat hij uut die beurs den officier die boeten betalen soude. Hij soude het gelt van hem wel weer krijgen. Het welke *Meester* Krijn alsoo ghedaen heeft ende soo is dese voorschreven ghevangen wederom uut die ghevancknisse ghekoomen.

4361.

Anno 1667 den 27 oktober

Die Jan van Foreest ofte anders genaemt Gesteranus, geweest *predikant* tot Alkmaar den sestienden maercius in 't jaar onses Heere 1619 gedaen heeft tege Plancius van Amsterdam en Harmanus van d Enkhuyze, beyde gekommeteerde k predikanten van het Dorts Sinody. Ende daar bij wesende die kontrereonstrant, de predikante die onder het Alkmaarse klassis behoorde.

4362.